

- інтерфейсу, що містить розташуванні матеріалу на екрані, способах і обсягах подання інформації в кожен момент часу і т. п.;
- можливостей настроювання навчання на індивідуальні особливості, що дозволяє встановлювати темп подання навчального матеріалу з урахуванням можливостей його засвоєння;
- забезпечення можливості використання для вирішення різних за глибиною завдань розглянутого напрямку;
- структури побудови, що забезпечує ознайомлення з основними теоретичними положеннями досліджуваної теми.

Одним із напрямів удосконалення навчального процесу, що спонукає і стимулює підвищення активності студента і ступеня засвоєння матеріалу, є створення комп'ютерних електронних підручників.

Традиційні форми і методи викладання дисциплін студентам-заочникам, мала кількість аудиторних годин на освоєння фундаментальних основ предмета вже не відповідають сучасним уявленням про зміст і методику заочного навчання. Головним завданням системи заочного навчання є адекватне, гнучке і ефективне подання освітніх послуг відповідно до конкретних потреб різних категорій студентів. Але програми навчання повинні визначатися рівнем попиту і відповідати сучасним принципам надання освітніх послуг, запитам студентів щодо часу, місця, частоти контактів з викладачами. Пошук нових форм отримання освіти пов'язаний з розвитком нових інформаційних технологій на базі сучасних телекомунікаційних засобів зв'язку. Серед пріоритетних принципів можна виділити можливості навчання в будь-який зручний час, у будь-якому місці і темпі, тобто стільки, скільки необхідно для засвоєння курсу, дисципліни. Крім того, є можливість формувати навчальні курси за своїми потребами, навчатися без відриву від основного виду діяльності.

В. І. Павлов

БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЄВРОПЕЙСЬКА ТЕНДЕНЦІЯ ТА ВИКЛИК ТРАДИЦІЙНИМ НАУКОВИМ ЦІННОСТЯМ

З 2005 року Україна, як відомо, робить певні кроки щодо реалізації основних положень Болонської декларації освіти. Сьогодні можна стверджувати, що всі вітчизняні заклади вищої освіти не тільки увійшли в кредитну модульно-рейтингову систему, але й з успіхом видають випускникам дипломи європейського зразка, законодавчо погодивши з МОНУ систему стандартів для кожного рівня освітньої кваліфікації і профільної галузі знань. Стандарти, розроблені для напрямків (кваліфікацій), містять всі вимоги до кваліфікаційно-компетентнісних характеристик і системи якості освіти.

Втім до останнього часу в Україні не існувало системи безперервної вищої освіти, а саме, як і в більшості пострадянських держав, наука (особливо фундаментальна) традиційно залишалась прерогативою Національної академії наук. Те саме можна сказати і про підготовку висококваліфікованих дослідників – кандидатів і докторів наук. Але у світі найбільш ефективною в науково-професійному плані визнано безперервну систему підготовки фахівців в університетах, а не через Вищу атестаційну комісію (ВАК). Перехід до такої системи також закладено в Болонський процес, який вимагає забезпечення нерозривного та прозорого зв'язку програм підготовки двох етапів – ступеня бакалавра і ступеня магістра. При цьому перший етап повинен забезпечувати повний доступ до другого етапу, який у свою чергу дає право продовжити післядипломну освіту і здобути ступінь доктора філософії (PhD), еквівалентом якого в Україні є ступінь кандидата наук. Таким чином, ми вже бачимо перехід України до європейської схеми та критеріїв освіти і науки.

Наша система наукових ступенів міцно укорінилася, але вона скоріше гальмує розвиток науки. Відповідно до неї програма підготовки аспірантів (з написанням кандидатської дисертації від трьох до п'яти років, потім десятиліття роботи над докторською дисертацією) не реагує на швидкий розвиток технологій у світі, втрачає свою актуальність і не дає стимулу до розвитку науки в країні. Але бакалаврат і магістрат в Україні, на нашу думку, – це саме ті концепції навчання, які забезпечать крок на шляху до подальшої наукової кар'єри.

Для забезпечення безперервності освіти не можна також нехтувати наслідками реформування середньої школи, які передбачають знання іноземних мов ще до вступу в закладах вищої освіти, що гарантує абітурієнтам у їхньому студентському майбутньому бути мобільними в Європейському просторі.

Для того щоб повністю інтегруватися в європейську систему освіти, замало формального запровадження її принципів. Одним з головних завдань тут є забезпечення прозорого і суворого контролю якості освіти, особливо для ліцензування і акредитації. В Україні такі схеми введено давно, але вони не є досконалими, постійно перероблюються і доповнюються.

Як на наш погляд, справа тут у тому, що моніторинг якості освіти вищих закладів також повинен здійснюватись за міжнародними стандартами, які дозволять залучити до перевірки іноземних фахівців, що також стане чинником позитивного впливу на якість підготовки студентів. І, звичайно ж, не можна нехтувати найважливішим питанням – працевлаштуванням випускників. Створення Європейського простору вищої освіти сприятиме високій мобільності та конкурентоспроможності знань і навичок громадян України. Але слід пам'ятати, що сьогодні, враховуючи слабе соціально-економічне становище, у якому опинилась Україна (тотальне безробіття, низька заробітна плата, відсутність соціального

захисту), соціальна інтеграція випускників закладів вищої освіти до Європейського простору вищої освіти може стати загрозливою: вона може перетворитись у міграцію з України до Європи в пошуках гідної роботи, спричиняючи тим самим витік майбутньої інтелектуальної еліти з країни.

Відтак вирішення проблем безперервності освіти в Україні вимагає інтенсивного розвитку виробництва, створення значної кількості нових робочих місць для молоді, повернення позитивного іміджу вищої освіти тощо.

А. М. Зубов

АКТИВІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Під активізацією самостійної роботи студентів розуміється підвищення ефективності самостійної роботи в досягненні якісно нових освітніх цілей через надання їй проблемного характеру, мотивуючого суб'єктів (студентів) на ставлення до неї як до ведучого засобу формування навчальної та професійної компетенції.

У традиційному процесі навчання, заснованому на передачі готових знань від викладача до студента, досягти необхідного рівня розвитку майбутнього фахівця практично неможливо, оскільки основна діяльність студента полягає у вирішенні теоретичних і практичних задач, з чітким формулюванням і готовим алгоритмом і не потребує глибоких творчих роздумів і зачасти зводиться до стандартних дій. Таким чином, проблема полягає в необхідності якісної підготовки майбутніх фахівців, у формуванні цілісної і гармонійної особистості. Цього можна досягти шляхом систематичного включення студента в самостійну діяльність, яка в навчальній діяльності виражається в самостійній роботі і набуває характеру проблемно-пошукової діяльності.

Саме самостійну роботу провідні педагоги завжди вважали одним з найбільш ефективних шляхів активізації пізнавальної діяльності студентів, розвитку самостійності, відповідальності і творчих здібностей. Студент повинен працювати на занятті і вдома по можливості самостійно, а викладач повинен лише організувати, контролювати цей процес і керувати ним.

Виходячи з поняття «самостійна робота», можна виявити важливу і необхідну умову організації самостійної роботи студентів – це формування умінь самостійно здобувати знання, навички і можливість організації навчальної та наукової діяльності. А отже, провідна мета організації і здійснення самостійної роботи студента повинна збігатися з метою навчання студента – підготовкою фахівця з вищою освітою і сформованими професійними компетенціями.